

Бердянський державний педагогічний університет
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

 Катерина ПЕТРОВСЬКА
“27” липня 2022 року

ВВ 06

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки здобувачів II рівня вищої освіти

ОСНОВИ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 231 Соціальна робота
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка»
(назва освітньо-професійної програми)

Сертифікатна програма «Управління соціальними закладами»
(назва спеціалізації)

Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
(назва факультету)

Бердянськ, 2022 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи корпоративної соціальної відповідальності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 231 Соціальна робота

(код і назва спеціальності)

Освітньо-професійної програми «Соціальна педагогіка»

Розробник:

Попова Анастасія Сергіївна, доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Робочу програму погоджено проектною групою освітньо-професійної програми «Соціальна педагогіка» та схвалено на засіданні кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти від “27” липня 2022 року (протокол № 1).

Завідувач кафедри
соціальної роботи та інклюзивної освіти

(Катерина ПЕТРОВСЬКА)
(прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми

(Ольга ГУРЕНКО)
(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>23 Соціальна робота</u> (шифр і назва)	Нормативна / (за вибором)	
	Спеціальність <u>231 Соціальна робота</u> (шифр і назва)		
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка» Сертифікатна програма «Управління соціальними закладами»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 5		2-й	-
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
Мова навчання: українська		3-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи здобувача ВО– 6,5	Освітній ступінь: <u>магістр</u>	10	-
		Практичні, семінарські	
		10	-
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		130	-
		Індивідуальні завдання: 20	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 18/72 (12%/ 88%)

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи корпоративної соціальної відповідальності» є формування сучасних знань про принципи, методи та підходи до сутності та змісту корпоративної соціальної відповідальності та корпоративного волонтерства у діяльності сучасної організації в контексті цілей сталого розвитку; формування практичних навичок у галузі розробки, реалізації та впровадження програм корпоративної соціальної відповідальності та корпоративного волонтерства інтегрованих у стратегію організації.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ознайомити здобувачів вищої освіти про сутність, необхідність та стан впровадження програм корпоративної соціальної відповідальності та корпоративного волонтерства;
- розширити теоретичні знання здобувачів ВО про практики взаємодії та партнерства держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства;
- сформуванати практичні навички розробки, реалізації та оцінки програм корпоративної соціальної відповідальності та корпоративного волонтерства інтегрованих у стратегію організації як напряму діяльності фахівця із соціальної роботи на підприємстві.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції	Результати навчання
1.	К-3	Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації.	ПРН-3 Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах.
2.	К-8	Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.	ПРН-8 Розробляти критерії та показники ефективності професійної діяльності, застосовувати їх в оцінюванні виконаної роботи, пропонувати рекомендації щодо забезпечення якості соціальних послуг та управлінських рішень.

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю.

1.1.-1.2. Теоретичні засади розвитку та функціонування корпоративної соціальної відповідальності.

Цілі сталого розвитку та корпоративна соціальна відповідальність. Історія становлення та розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Сутність концепції корпоративна соціальна відповідальність. Сучасні моделі корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 2. Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності.

2.1.-2.2. Організаційні засади розвитку корпоративної соціальної відповідальності.

Корпоративна соціальна відповідальність у внутрішньому середовищі. Корпоративне громадянство. КСВ як складова стратегії управління та чинник підвищення конкурентоспроможності організації. Впровадження КСВ у практики і процедури компанії. Можливі загрози та шляхи мінімізації ризиків КСВ. Організація діяльності з КСВ. Етичні кодекси. Структурні підрозділи та комітети компаній у сфері КСВ. Статус, основні функції, кваліфікація, типові обов'язки, професійні стандарти менеджера з КСВ в компаніях.

Тема 3. Корпоративне волонтерство як елемент КСВ.

3.1. Корпоративне волонтерство як феномен КСВ.

Корпоративне волонтерство: основна характеристика феномену. Інструменти корпоративного волонтерства. Концептуальні моделі корпоративного волонтерства.

3.2. Методологія розвитку взаємодії та партнерства зі стейкхолдерами у системі корпоративного волонтерства.

Стейкхолдери і мотивація зацікавлених сторін. Принципи реалізації корпоративного волонтерства. Партнерство в реалізації корпоративного волонтерства. Технології партнерства. Модель успішного партнерства.

Тема 4. Організаційно-технологічні аспекти реалізації програм корпоративного волонтерства.

4.1.-4.2. Реалізація корпоративного волонтерства.

Етапи запровадження корпоративного волонтерства. Організаційні аспекти корпоративного волонтерства. Система управління корпоративним волонтерством. Роль комунікацій у розвитку корпоративного волонтерства.

Тема 5. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

5.1.-5.2. Державна політика щодо сприяння розвитку корпоративної соціальної відповідальності у бізнес-секторі.

Зовнішні та внутрішні чинники розвитку соціальної відповідальності в Україні. Активізація діяльності підприємств щодо розвитку соціально відповідального бізнесу. Напрямки державної політики сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Мета, завдання і цілі. Стратегії сприяння розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні на період до 2020 р.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю												
1.1.-1.2. Теоретичні засади розвитку та функціонування корпоративної соціальної відповідальності	30	2	2			26						
Разом за темою 1	30	2	2			26						
Тема 2. Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності												
2.1.-2.2. Організаційні засади розвитку корпоративної соціальної відповідальності	30	-	4			26						
Разом за темою 2	30	-	4			26						
Тема 3. Корпоративне волонтерство як елемент КСВ												
3.1.-3.2. Корпоративне волонтерство як феномен КСВ	15	2	-			13						
3.1.-3.2. Методологія розвитку взаємодії та партнерства зі стейкхолдерами у системі корпоративного волонтерства	15	4				11						
Разом за темою 3	15	6	-			24						
Тема 4. Організаційно-технологічні аспекти реалізації програм корпоративного волонтерства												
4.1.-4.2. Реалізація корпоративного волонтерства	30	2	2			26						
Разом за темою 4	30	2	2			26						
Тема 5. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні												
5.1.-5.2. Державна політика щодо сприяння розвитку корпоративної соціальної відповідальності у бізнес-секторі	30	-	2			28						
Разом за темою 5	30	-	2			28						
Усього годин	150	10	10			130						

5. Теми лекцій

№ з/п	Назви теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	2		
1.	Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю	2	-
1.1.- 1.2.	Теоретичні засади розвитку та функціонування корпоративної соціальної відповідальності 1. Цілі сталого розвитку та корпоративна соціальна відповідальність. 2. Історія становлення та розвитку корпоративної соціальної відповідальності. 3. Сутність концепції корпоративна соціальна відповідальність. 4. Сучасні моделі корпоративної соціальної відповідальності.	2	-
3.	Корпоративне волонтерство як елемент КСВ	2	-
3.1.-	Корпоративне волонтерство як феномен КСВ 1. Корпоративне волонтерство: основна характеристика феномену. 2. Інструменти корпоративного волонтерства. 3. Концептуальні моделі корпоративного волонтерства.	2	-
3.2.	Методологія розвитку взаємодії та партнерства зі стейкхолдерами у системі корпоративного волонтерства 1. Стейкхолдери і мотивація зацікавлених сторін. 2. Принципи реалізації корпоративного волонтерства. 3. Партнерство в реалізації корпоративного волонтерства. Технології партнерства. 4. Модель успішного партнерства.	4	-
4.	Організаційно-технологічні аспекти реалізації програм корпоративного волонтерства	2	-
4.1.- 4.2.	Реалізація корпоративного волонтерства 1. Етапи запровадження корпоративного волонтерства. 2. Організаційні аспекти корпоративного волонтерства. 3. Система управління корпоративним волонтерством. 4. Роль комунікацій у розвитку корпоративного волонтерства.	2	-
Усього		10	-

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назви теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	2.		
1.	<i>Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку</i>	2	-
1.1.-1.2.	Соціальна відповідальність людини та держави 1. Сутність та параметри розвитку соціальної відповідальності людини 2. Соціальна відповідальність держави. 3. Соціальна держава	2	-
2.	<i>Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності</i>	2	-
2.1.-2.2.	Формування відносин роботодавців з працівниками на засадах соціальної відповідальності 1. Корпоративна соціальна відповідальність у внутрішньому середовищі. 2. Корпоративне громадянство. 3. КСВ як складова стратегії управління та чинник підвищення конкурентоспроможності організації. 4. Впровадження КСВ у практики і процедури компанії. 5. Можливі загрози та шляхи мінімізації ризиків КСВ. 6. Організація діяльності з КСВ. Етичні кодекси. 7. Структурні підрозділи та комітети компаній у сфері КСВ. 8. Статус, основні функції, кваліфікація, типові обов'язки, професійні стандарти менеджера з КСВ в компаніях.	4	-
5.	<i>Організаційно-технологічні аспекти реалізації програм корпоративного волонтерства</i>	2	-
5.1.-5.2.	Підготовка нефінансового звіту 1. Нефінансова звітність як інструмент розвитку соціальної відповідальності підприємства 2. Стандарти підготовки нефінансового звіту 3. Процес підготовки звіту 4. Нефінансова звітність у світі 5. Нефінансова звітність в Україні	2	-
6.	<i>Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні</i>	2	-
6.1.-6.2.	Оцінювання ефективності соціальної відповідальності підприємств 1. Фактори ефективності функціонування інструментів КСВ в управлінні організацією. 2. Рівні і показники соціальної відповідальності бізнесу.	2	-
Усього		10	-

7. Самостійна робота

№ з/п	Назви теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	2		
1.	<p>Корпоративна соціальна відповідальність як основа корпоративного волонтерства</p> <p>1. Концепція ділової етики у системі КСВ. 2. Концепція зацікавлених сторін у системі КСВ. 3. Концепція загальних цінностей у системі КСВ. 4. Концепція корпоративного громадянства і концепція корпоративної стійкості у системі КСВ.</p>	26	
2.	<p>Місце КСВ у корпоративній інформаційній політиці.</p> <p>1. Побудова системи комунікацій з КСВ. 2. Консультації з заінтересованими сторонами на різних етапах розробки та впровадження стратегії з КСВ та механізм зворотного зв'язку з ними. 3. Ресурси в сфері соціальної звітності. 4. Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання і структура.</p>	26	
3.	<p>Методологія розвитку взаємодії та партнерства зі стейкхолдерами у системі корпоративного волонтерства</p> <p>1. Форми корпоративної добровільної діяльності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • по об'єктам добровольчої діяльності; • по учасникам добровольчої діяльності; • по організаторам добровольчої діяльності; • напрямки добровольчої діяльності; • за ступенем актуальності; • Форми корпоративної добровільної діяльності. <p>2. Види супроводу корпоративної добровільної діяльності.</p> <p>Реалізація програм корпоративного волонтерства</p> <p>1. Кроки на шляху до розробки програм корпоративного волонтерства. 2. Поради від компаній, які реалізують програми корпоративного волонтерства.</p>	24	
4.	<p>Кращі практики організації програм корпоративної соціальної відповідальності</p> <p>1. Аналіз досвіду програм КСВ та КВ на основі аналізу сайтів та не фінансових звітів.</p>	26	
5.	<p>Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності</p> <p>1. Методи та процедури оцінювання ефективності програм КСВ. Модель «Лондонської групи порівняльного аналізу» і особливості її використання. 2. Соціальний аудит.</p>	28	

	3. Збалансована система показників. 4. Концепція потрійного результату. 5. Методи оцінювання ділової репутації соціально відповідальної компанії. 6. Моніторинг ефективності діяльності організації у сфері соціальної відповідальності.		
Усього		130	-

8. Індивідуальні завдання

1. Визначити основні напрями соціальної відповідальності ЗВО (перед здобувачами, викладачами, суспільством, підприємствами; а також у зворотному напрямі) на відповідно заповнити табл. «Напрями соціальної відповідальності ЗВО» на підставі аналізу ст. 6 – 17 посібника

Відповідальність перед:	<i>Напрями соціальної відповідальності</i>	
	ЗВО	Здобувачі
ЗВО		
здобувачам		
Викладачам		
Підприємствами		
Суспільствами (у тому числі органами влади)		
Відповідальність перед:	<i>Напрями соціальної відповідальності</i>	
	викладачів	підприємств
ЗВО		
здобувачам		
Викладачам		
Підприємствами		
Суспільствами (у тому числі органами влади)		

2. Провести соціологічне опитування серед працюючих мешканців міста на предмет їх готовності до участі у програмах КСВ та корпоративного волонтерства, а також з'ясувати найгостріші проблеми міста (у мешканців), які можна вирішити силами КСВ та корпоративного волонтерства. У якості звіту надати: перелік питань та опрацьований висновок з експертною думкою.

3. Проаналізувати діяльність організацій, які розвивають корпоративну соціальну відповідальність та КСВ в Україні (обрати одну організацію та представити її діяльність у вигляді презентації).

4. Заповнити матрицю заінтересованих сторін для конкретної організації

Заінтересовані сторони	Рівень КСВ			
	Економічний	Правовий	Етичний	Філантропічний
Власники				
Споживачі				

Працівники				
Місцева громада				
Конкуренти				
Постачальники				
Групи активістів				
Суспільство в цілому				
Інші				

5. Розробити програму корпоративної соціальної відповідальності або корпоративного волонтерства для компанії, яка працює на території Вашого міста, з урахуванням специфіки стейкхолдерів, особливостей виробництва та специфіки регіону. Представити у вигляді презентації. (Для орієнтовного прикладу можна використати програми КВ Timberland у посібнику Сапрыкіна М. Корпоративное волонтерство: с чего начинать? Рекомендации для компаний. – К.: ООО «Фарбований лист», 2011. – 57 с. – С. 51).

9. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари бесіда (вступна, бесіда-повторення); наочні (ілюстрування за допомогою електронного опорного конспекту); практичні: (вправи, моделювання життєвих ситуацій); методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю, метод тестового контролю).

10. Засоби діагностики успішності навчання

Усне індивідуальне та фронтальне опитування, співбесіда, аналітичні звіти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень тощо.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота					Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1					50	100
T1	T2	T3	T4	T5		
50	50	50	50	50		

12. Система нарахування рейтингових балів (поточний контроль¹)

№	Вид робіт за темами	Бали рейтингу (денна форма)	Бали рейтингу (заочна форма)
1	Тема 1.		
1.1.	Відповідь на семінарському занятті	0 - 10	-
1.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	
1.3.	Виконання самостійної роботи до теми 1: - Опрацювання теоретичних питань та опитування за ними;	0 – 15	
1.4.	Виконання ІНДЗ до теми 1	0 – 25	
Максимум за тему 1		50 балів	
Тема 2			
2.1.	Відповідь на семінарському занятті (4 години)	0 – 20 (2*10)	
2.3.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	
2.4.	Виконання самостійної роботи до теми 2: - Опрацювання теоретичних питань та опитування за ними;	0 – 10	
2.5.	Виконання ІНДЗ до теми 2	0 – 20	
Максимум за тему 2		50 балів	
Тема 3			
3.1.	Виконання самостійної роботи до теми 3: - Опрацювання теоретичних питань та опитування за ними;	0 - 20	
3.2.	Виконання ІНДЗ до теми 3	0 – 30	
Максимум за тему 3		50 балів	
Тема 4			
4.1.	Відповідь на семінарському занятті	0 - 10	
4.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	
4.3.	Виконання самостійної роботи до теми 5: • Опрацювання теоретичних питань та опитування за ними;	0 – 15	
4.4.	Виконання ІНДЗ до теми 5	0 – 25	
Максимум за тему 4		50 балів	
Тема 5			
5.1.	Відповідь на семінарському занятті	0 - 5	
5.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	
5.3.	Виконання самостійної роботи до теми 6: Опрацювання теоретичних питань та опитування за ними;	0 – 15	
5.4.	Виконання ІНДЗ до теми 6	0 – 25	
Максимум за тему 5		50 балів	

За підсумками навчання за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів (50 балів² – поточне оцінювання + 50 балів – контрольне оцінювання (залік).

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

¹ Детальний розподіл балів та критерії оцінювання до кожного виду робіт представлені у «Системі оцінювання» та розміщені на електронній платформі підтримки навчання Moodle БДПУ

² Мінімальний допуск до заліку здобувача можливий за умови набрання ним 25 балів за виконанні роботи протягом семестру.

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;
 n – кількість залікових кредитів;
 50 балів – екзамен або залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX
0-34	F

13. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Основи корпоративної соціальної відповідальності» для здобувачів денної та заочної форм навчання.
2. Навчальні мультимедійні презентації.
3. Навчальні фільми.

14. Рекомендована література

Базова:

1. ГВардія. Рейтинг соціально відповідальних компаній України [Електронний ресурс] / Всеукраїнський рейтинговий журнал «ГВардія». – 2013. – Режим доступу: http://kontrakty.ua/doc/rating_CSR_2013.pdf.
2. Глобальний договір: ООН (UN Global Compact, 2000). URL: globalcompact.org.ua
3. Дослідження центру «Розвитку КСВ». URL: <http://press.unian.net/pressnews/1262036-krupneyshie-ukrainskie-kompanii-znachitelno-uluchshili-pokazatelraskryitiya-informatsii-o-korporativnoy-sotsialnoy-otvetstvennosti-ekspertyi.html>.
4. «Звіт ООН про стан волонтерства у світі»: Організація об'єднаних націй. URL: http://www.volunteer.kiev.ua/pages/236_zvt_pro_stan_volonterstva_u_svt_2011.
5. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика [Текст] : підручник / Саприкіна М., Ляшенко О., Саєнсує М., Місько Г.,

- Зінченко А.; за наук. ред. д.е.н., проф., засл. діяч науки і техніки України Редькіна О. С. К. : ТОВ «Фарбований лист», 2018. 480 с.
6. Корпоративна соціальна відповідальність: підручник/ О. Гирик, О. Денис, О. Дубовик, І. Жеребило, А. Зінченко, Н. Реверчук, М. Саприкіна, Р. Семів, З. Скринник, К. Телюк; за заг.ред. д-ра екон.наук, проф. Т. С. Смовженко, д-ра екон.наук, проф. А. Я. Кузнецової. К.: УБС НБУ, 2019. 214 с.
7. Лазоренко О., Колишко Р., та ін. Посібник із КСВ. «Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності» / К.: Видавництво «Енергія», 2018. 210 с.
8. Международный HR-стандарт SA 80001997 «Социальная ответственность»: URL: <http://www.hr-portal.ru/article/mezhdunarodnyi-hr-standart-sa-80001997-sotsialnaya-otvetstvennost%C2%BB>
9. Охріменко О. О., Іванова Т. В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». 2015. 180 с
10. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / [А. М. Колот, О. А. Грішнова, О. О. Герасименко та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. А. М. Колота. К.: КНЕУ, 2015. 519 с.

Допоміжна:

1. Белановский Ю. Корпоративное и социальное волонтерство: опыт брендов и мнения экспертов. М.: Омега-Л, 2017. 320 с.
2. Корпоративне волонтерство. *Український форум благодійників*. URL: <http://www.ufb.org.ua/sector-blagodijnosti/blagodijnist-biznesu/instrumenti-korporativnoi-filantropii/korporativnevolonterstvo.htm>
3. Корпоративное волонтерство : от практик — к стандартам. Руководство для менеджера. / Авторский коллектив при поддержке Национального совета по корпоративному волонтерству. М. : Один за всех, 2018. 105 с.
4. Кубачук А. *Корпоративное волонтерство: три в одном*. URL: <http://www.companion.ua/articles/content?Callback=46&id=2349>
5. Матеріали круглого столу «Корпоративне волонтерство: успішні практики та стратегія розвитку в Україні». URL: www.ex.ua/5435513
6. Петрашко Л.П. Корпоративна відповідальність: крос-культурні моделі та бізнес-практики: монографія. К.: КНЕУ, 2013. 372 с.
7. ЗУ «Про благодійництво та благодійні організації»: *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/531/97-%D0%B2%D1%80>.
8. ЗУ «Про волонтерську діяльність»: *Верховна Рада України*. URL: <http://uazakon.ru/zakon/zakon-o-volonterskoy-deyatelnosti.html>
9. Решетников О.В. Корпоративное добровольчество: Научно-методическое пособие. – М.: ООО «Издательство «Проспект», 2010. 152 с.
10. Сапрыкина М. Корпоративное волонтерство: с чего начинать? Рекомендации для компаний. К.: ООО «Фарбований Лист», 2011. 53 с.

11. Соціальна відповідальність бізнесу: монографія / О. П. Гоголя, І. П. Кудінова; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Ніжин : Лисенко, 2011. 175 с.
12. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: моногр. / за ред. А. М. Колота. К.: КНЕУ, 2012. 501 с.
13. Hustinx L., Shachar I., Handy F., Smith D. Changing Nature of Formal Service Program volunteering / The Palgrave Handbook of Volunteering, Civic Participation, and Nonprofit Associations, 2016. P. 351.
14. Kenn Allen, Monica Galiano, Sarah E. Hayes. The Final Report of the Global Corporate Volunteering Research Project. International Association for Volunteer Effort. Dulles, Virginia, USA. 2011. 301 p.
15. Powered by pro-bono. The nonprofit's step-by-step guide to scoping, securing, scaling probono resources. San Francisco: Taproot foundation, Jossey-Bass a Wiley Imprint, 2012. 106 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Верховна Рада України. Офіційний сайт (законодавство) <http://zakon4.rada.gov.ua/>
4. Центр розвитку корпоративної соціальної відповідальності <https://csr-ukraine.org/>
5. Український форум благодійників <https://ufb.org.ua/>
6. Медіатека ФДССО.